

Піддячий Микола Іванович —

головний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАН України, доктор педагогічних наук, професор. Коло наукових інтересів: система загальної середньої освіти, вища школа, післядипломна педагогічна освіта, допрофесійна підготовка, профільне та професійне навчання, підвищення кваліфікації.

e-mail: pmi2005@ukr.net

УДК 37.091.2

ДОПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТАРШОКЛАСНИКІВ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

У статті обґрунтовано: необхідність розширення багатогранного життєвого простору для формування психологічного досвіду за допомогою системи допрофесійної підготовки старшокласників; ціннісні пріоритети в особистісному та суспільному вимірах; необхідність створення умов для системного використання набутих знань у діяльності; підходи до формування змісту освіти і організації навчально-виховного процесу в закладах системи загальної середньої освіти; складові змісту допрофесійної підготовки в контексті соціально-професійної орієнтації й вимог до підготовки особистості на етапах вікового розвитку; підготовку достатньої кількості фахівців, здатних розбудовувати життєвий простір в умовах взаємодії з об'єктами праці.

Ключові слова: здібності; компетентність; продуктивність; розвиток; самореалізація; свідомість; соціалізація.

Постановка проблеми. Наукове обґрунтування шляхів допрофесійної підготовки старшокласників у контексті соціально-професійної орієнтації є важливим для розв'язання суперечностей між: соціальним замовленням якісної підготовки особистості, конкурентоспроможної на ринку праці, та недостатнім рівнем її реальної підготовки до соціально-професійної взаємодії в умовах швидкозмінного середовища глобалізованого життєвого простору; значним обсягом інформації в умовах швидкозмінності процесів і технологій та неадаптованістю інфраструктури загальноосвітніх навчальних закладів до інноваційної діяльності, спрямованої на підготовку особистості до продуктивної взаємодії на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Філософські, психологічні, педагогічні, соціально-економічні засади підготовки особистості до життя та праці у різні часи прагнули розробити І. Бех, П. Блонський, М. Боришевський, Л. Віготський, С. Гончаренко, І. Зязюн, Г. Іванюк, П. Каптерев, О. Коберник, В. Кремень, А. Макаренко, Г. Сковорода, В. Сидоренко, В. Синявський, Г. Терещук, М. Тименко, Д. Тхоржевський, К. Ушинський, Б. Федоришин та інші науковці. В. Сухомлинський вважав першочерговою умовою формування громадянина організацію емоційно насиченого продуктивного трудового життя в умовах соціуму, який ефективно впливає на формування громадянських якостей і цінностей особистості.

Виклад основного матеріалу. Допрофесійну підготовку старшокласників у контексті соціально-професійної орієнтації спрямовано на формування свідомого, компетентного, відповідаль-

ного за свої дії громадянина, патріота, здатного до саморозвитку та самореалізації в умовах розбудови демократичного громадянського суспільства.

У суспільних відносинах і соціально-економічних просторах найближчим часом домінуватимуть громадянські суспільства і держави, які на культурологічній основі: розвиватимуть освіту і науку; формуватимуть патріотичні погляди й переконання; системно використовуватимуть сучасні технології та цілеспрямовано розроблятимуть нові; виховуватимуть і розвиватимуть в особистості сукупність формально-логічних, мовних, змістово-методологічних та естетичних знань, умінь і навичок, які виявлятимуться в інтелектуальній діяльності; залучатимуть до трудової діяльності дітей та юнацтво з метою їх розвитку; соціалізуватимуть відповідальну за свої дії компетентну особистість, навчену логічно мислити і саморозвиватися, займатися самоосвітою та самовихованням, здатну користуватися автентичним інформаційним простором і приймати на основі цього адекватні прогресивні рішення, змінюючи життя на краще. Завдяки цьому забезпечуватиметься стійка динаміка випереджального розвитку.

Модератори освітнього простору мають забезпечити динаміку тенденцій прагнення особистості, суспільства та держави до європейських і світових цивілізаційних стандартів шляхом вступу до «прогресивних союзів», що в майбутньому поетапно забезпечуватиме виконання частини завдань щодо наближення до самодостатніх ідейно та духовно інтегрованих суспільств. У концепціях світового економічного господарювання означені суспільства поставлені на найвищий ступінь особистісного та суспільного розвитку.

У світі застосовуються такі критерії оцінки якості світового господарства: 1) агросировинні суспільства й економіки, базовані на ресурсно-видобувному капіталі; 2) науково-технологічні та індустріально-промислові, керовані індустріально-промисловим капіталом; 3) інформаційно-комунікативні суспільства з надмобільною торговельно-фінансовою економікою, керованою капіталом знань, інтелекту; 4) ідейно та духовно інтегровані суспільства. Оскільки ринкова продуктивність і обсяг виробленої доданої вартості продукції у цих суспільствах різні, Україна має збалансувати соціально-економічний простір, забезпечивши його потрібними для всіх галузей трудовими ресурсами.

Для сучасного полікультурного світу характерний інноваційний тип прогресу. Це спонукає вчених і практиків до проектування освіти, здатної готувати людину до життя та праці в мінливому просторі [3, с. 440].

Багатогранний життєвий простір людини формує її психологічний досвід, який у процесі побудови особистісної траєкторії має аналізуватися та структуруватися за якісними та ціннісними ознаками. Цей безперервний процес стимулює розвиток психологічної сфери особистості на всіх етапах вікового розвитку (онтогенезу) [1, с. 233]. У зв'язку з цим пріоритетного значення набуває розв'язання проблеми гармонізованого розвитку молодого покоління: розроблення та впровадження в практику безперервної освіти навчально-виховних систем, що у процесі життя поряд із формуванням якостей успішного засвоєння знань сприятимуть утворенню потреби в навчанні впродовж життя та забезпечуватимуть умови для системного використання набутих знань у діяльності на побутовому, професійному та соціальному рівнях.

Втім важливо допомогти особистості у власному становленні та розкритті талантів у гармонії із закономірностями і тенденціями розвитку природи, людини та світу [4, с. 36]. У зв'язку з цим особливого значення в процесі становлення особистості набуває забезпечення «єдності соціального і природного, загального й індивідуального, прав і обов'язків, регламентації і творчості, знань і практики ... співвідношення виховання і навчання: виховання базується не на знанні, а на життєвому досвіді» [6, с. 11].

Розв'язання цієї проблеми в межах традиційно сформованої ціннісної ієрархії завжди ускладнюватиме процес глобалізації. Жодна країна не зможе бути успішною якщо не співпрацюватиме з цивілізованим світовим співтовариством. У зв'язку з цим у теоретичному та практичному аспектах варто забезпечити продуктивну суб'єктну взаємодію, охопивши всі сфери життєдіяльності людини і суспільства: економічну – з акцентуванням на розбудові ринкових відносин; політичну – проектування та реалізацію демократичного типу життя людини та суспільства; духовну – виокремлення та продукування ціннісних пріоритетів; професійну – набуття досвіду та компетентностей, які вона використовуватиме у професійній діяльності; соціальну – проектування життєвого шляху та побудова міжособистісних стосунків у суспільстві.

У результаті процесів глобалізації «утворився багатополосний простір, який ґрунтується на різних економічних, соціально-політичних і культурних моделях ... В процесі освіти повинна розвиватися природна здатність розуму ставити і вирішувати найважливіші проблеми. ... Синергетичне мислення дає можливість по-новому підійти до розроблення проблем розвитку освітньо-педагогічних систем, розглядаючи їх насамперед з позиції відкритості, нелінійності, співтворчості та орієнтації на саморозвиток, переходу складних систем із нерівноважного стану в упорядкований ...» [5, с. 346–353].

Значні роль і місце у таких підходах відводяться системі загальної середньої освіти. У процесі навчання, виховання та виконання лінійних і нелінійних життєвих і трудових завдань сучасна школа має бути:

1) єдиною – наступність та відкритість усіх її ступенів; забезпечення встановленого державою обсягу загальноосвітніх знань незалежно від соціального, майнового, національного становища батьків; гарантування права на продовження освіти, у тому числі у вищих навчальних закладах; визначення єдиних принципів, мети, завдань освіти й виховання; узгодження навчальних планів і програм; передбачення диференційованої складової у побудові навчальних планів і програм; єдина система управління освітою в державі;

2) науковою – соціально значущою сферою учнівської діяльності, в якій відбувається процес формування та розвитку багатогранного психологічного досвіду особистості за рахунок засвоєння та використання теоретично систематизованих об'єктивних знань про дійсність (закономірності розвитку природи і суспільства, способи впливу на навколишній світ тощо);

3) трудовою – поєднання морального, естетичного і фізичного виховання з метою підготовки до наполегливої, старанної фізичної та розумової трудової діяльності з орієнтацією на процес самозабезпечення впродовж життя;

4) політехнічною – оволодіння системою знань про наукові основи сучасного виробництва; теоретичне та практичне ознайомлення з основними принципами сучасного виробництва і законами розвитку природи та суспільства, які лежать у його основі, мотивоване формування трудових умінь і навичок як підґрунтя для подальшої професійної підготовки; вивчення концептуальних засад оцінювання світового господарства;

5) естетичною – формування та виховання естетичних почуттів, смаків, суджень, художніх здібностей; розвиток здатності сприймати та перетворювати дійсність за законами краси у сферах діяльності людини; виховання гуманістичних якостей, інтересів і любові до життя.

Одним із засобів, який допоможе розв'язати окремі з названих проблем, є соціально-професійна орієнтація учнів. Вона має, по-перше, допомогти особистості долучитися до різноманітних сфер життя, а по-друге, забезпечити громадянину України підвищення рівня конкурентоспроможності у глобалізованому просторі, щоб успішно взаємодіяти зі світом на рівні як матеріального виробництва, так і міжособистісного порозуміння та поваги до інших суспільств і держав. З цією метою потрібно розв'язати багато завдань узагальненої світоглядної та спеціальної підготовки, зокрема підвищити рівень вивчення англійської мови зі спеціалізацією у галузі, обраній для майбутньої професійної діяльності.

У процесі допрофесійної підготовки маємо дотримуватися трьох основних законів виховання: 1) паралельної педагогічної дії А. С. Макаренка: «У житті дітей немає жодного слова, жодного явища або відношення, які, крім свого безпосереднього значення, не мали б значення виховного»; 2) життя освічує (формує, виховує) швейцарського педагога Й. Г. Песталоцці; 3) виявлення історичної зумовленості, залежності виховання від конкретних історичних обставин, у яких нове покоління вступає в життя. Ці три закони діють постійно, разом та об'єктивно, тобто незалежно від волі та свідомості людей [2, с. 56–57].

Допрофесійну підготовку старшокласників ми розглядаємо в контексті соціально-професійної орієнтації. Соціально-професійна орієнтація – комплексна науково обґрунтована система форм, методів і засобів залучення до реалізації особистісних і громадських значущих цілей, формування цінностей і розбудови відносин, яка цілеспрямовано використовується для досягнення мети: засвоєння та застосування певної системи знань і норм, які дають змогу повною мірою функціонувати в суспільстві; формування психологічного та соціально-професійного досвіду; гармонізованого розвитку; реалізації

творчого потенціалу, здібностей, задатків; капіталізація людських ресурсів в умовах реальної та прогнозованої трудової діяльності та взаємодії на ринку праці тощо. Соціально-професійна орієнтація має філософський, психологічний, педагогічний, соціальний та економічний освітні компоненти, які створюють передумови активізації психологічної діяльності особистості стосовно усвідомлених потреб і умов їх задоволення та поетапне розв'язання суперечностей у процесі життєдіяльності на засадах синергетичних принципів. Застосування синергетичних принципів спрямовується на: розв'язання особистісних і соціальних лінійних і нелінійних завдань; утворення компетентностей на різних етапах розвитку із урахуванням вікових особливостей, що дають можливість існувати в умовах мінливого глобалізованого простору в особистісному та суспільному аспектах відповідно до соціальної зрілості та статусу, пов'язаного із соціально-професійною належністю.

Для досягнення мети допрофесійної підготовки у контексті соціально-професійної орієнтації застосовують інтегративні види технологій у сукупності методів, прийомів і впливів, спрямованих на сприяння саморозвитку особистості, активізацію її зусиль, упорядковується сукупність процедур й операцій, за допомогою яких реалізується певний соціально-професійний проект або конкретна ідея реорганізації, модернізації чи вдосконалення взаємодії з ринком праці. Технології соціально-професійної орієнтації відображають прикладний аспект, особливостями якого є: гнучкість, що виявляється в періодичній зміні змісту та форм на рівні суб'єктно-об'єктної, об'єктно-суб'єктної та суб'єктно-суб'єктної взаємодії; неперервність, яка визначається потребою постійної взаємодії з особистістю; циклічність повторення етапів, стадій, процесу взаємодії з вихованцем; дискретність технологічного процесу, що відображається в нерівномірності впливу на різних етапах взаємодії; непрогнозованість очікуваних результатів унаслідок стихійних, спонтанних процесів у соціумі. Ефективність процесу технологізації соціально-професійної орієнтації полягає в: неперервності та наданні цільової спрямованості; оптимізації соціально-професійної діяльності; гарантуванні сталості соціально-професійної спрямованості; формуванні механізмів саморегуляції; забезпеченні сприятливих умов для реалізації визначеної мети тощо.

У процесі допрофесійної підготовки в контексті соціально-професійної орієнтації визначається сукупність умов, що цілеспрямовано впливають на життєдіяльність особистості, її свідомість і поведінку з метою формування певних якостей, переконань, ціннісних орієнтацій та потреб. Вона сприяє соціалізації особистості, усвідомленню себе людиною, якій близькі та зрозумілі інтереси інших осіб. Доцільність створення системи соціально-професійної орієнтації для успішної адаптації, індивідуалізації та інтеграції особистості пов'язана з: трансформацією зусиль суб'єктів діяльності шляхом закріплення взаємозв'язку компонентів навчально-виховного процесу (цільового, змістового, організаційного, діяльнісного, продуктивного); розширенням діапазону можливостей впливу на особистість завдяки залученню до процесу освоєння природного та соціально-професійного середовищ; проектуванням умов саморозвитку, самореалізації та самоствердження особистості, що сприяє її самовираженню, вияву неповторної індивідуальності, гуманізації ділових і міжособистісних стосунків тощо.

Допрофесійна підготовка в контексті соціально-професійної орієнтації здійснюється як стихійно, наприклад через соціум і народну педагогіку, так і цілеспрямовано, тобто шляхом спеціально організованого впливу і взаємодії навчальних закладів і сім'ї, різних виховних інституцій. Зміст освіти і державні вимоги до рівня допрофесійної підготовки та формування в умовах освітнього простору якостей, цінностей і компетентностей особистості регулюються Державними стандартами.

Допрофесійній підготовці в умовах профільного освітнього середовища властиві: громадянська спрямованість, орієнтація на розвиток соціально значущих цінностей майбутніх фахівців – професійного обов'язку, готовності до колективної роботи, уміння приймати рішення та нести за них відповідальність, професійного самовдосконалення впродовж життя тощо.

З огляду на закономірні зв'язки між метою, засобами та результатами допрофесійної підготовки в контексті соціально та професійно спрямованого навчання й умовами їх застосування особлива увага приділяється наступним складовим змісту освіти й вимогам до підготовки учнів в основній і старшій школі [8, с. 89–90].

1. Трудова діяльність та її інфраструктура: закони управління трудовою діяльністю; мета, завдання, види, класифікація й об'єкти, на які спрямована ця діяльність; регіональні та державні об'єкти докладання трудової діяльності; шляхи й форми забезпечення трудовими ресурсами (продуктивними силами); соціальна значущість та економічні результати трудової діяльності; природозбереження.

2. Праця людини: предмети та знаряддя праці; професії та трудовий процес у найпоширеніших сферах діяльності; вплив наявних умов на результати праці; етичні норми поведінки у процесі праці.

3. Професійна культура: організація трудового процесу; розвиток професійної творчості; дотримання трудової етики; здоров'язбереження.

4. Професійна орієнтація: оптимізація процесу професійного самовизначення з урахуванням індивідуально-психологічних характеристик, показників професійної придатності на основі структури ринку праці; формування компетентностей для визначення та коригування професійної траєкторії, зважаючи на показники і критерії професійної придатності та відповідності потребам ринку праці в кадрах.

5. Господарювання у побуті: використання наявних засобів у процесі ведення домашнього господарства; аналіз стану сімейної економіки та її покращення.

6. Підприємницька діяльність: структура підприємницької діяльності, її умови та критерії оцінювання.

7. Соціально-професійна взаємодія на ринку праці: організація; оцінювання отриманих результатів.

Допрофесійна підготовка старшокласників потребує побудови регіонального освітнього середовища профільної школи, спрямованого на виховання та розвиток відповідальної за свої дії особистості. Процес виховання й навчання такої особистості забезпечується безпосередньо педагогами на культурологічній основі. У зв'язку з тим, що однією із основних цілей культурологічної підготовки майбутнього педагога є розвиток його особистості, доцільно, щоб вона здійснювалася відповідно до її структури [7, с. 53].

У процесі допрофесійної підготовки старшокласників розв'язується проблема налагодження закономірних зв'язків між метою та наявними засобами навчально-виховної діяльності, а також між педагогічними засобами і результатами їх застосування. Дослідження суперечностей цих взаємозв'язків і проектування та реалізація умов перебігу педагогічних процесів, структурних елементів видів педагогічної діяльності, критеріїв, вимог, меж, функцій є основним завданням педагогічної теорії і практики.

На підставі визначених перспектив розвитку зміст і організація навчально-виховного процесу в школі мають базуватися на таких підходах: формування вихідних знань і результатів застосування їх; зосередження педагога на здібностях і психофізіологічних можливостях особистості; диференційований підхід у процесі розподілу навчального навантаження; передбачення прогнозованої гнучкості, що ґрунтується на різних типах і рівнях територіально-місцевої автономії в межах загальноприйнятих принципів і стандартів якості; відкритість та доступність для суспільства; стимулювання розвитку здібностей вищого порядку, набуття соціальних, психоемоційних, технологічних, практичних, моторних, художніх та інших умінь; зосередження педагога на прогресивно-виховному оцінюванні; домінування підходів, орієнтованих на активну участь учня, його співпрацю та взаємодію з педагогом; переважання комплексних підходів, які сприяють встановленню зв'язків між теорією та практикою, а також допомагають педагогові в застосовуванні знань і вирішенні водночас певних практико-орієнтованих завдань; організація особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу; проектування наступності в системі безперервної освіти.

Рівень задоволення потреб особистості та суспільства прямо залежить від соціально та професійно спрямованого змісту освіти й динаміки розвитку навчальних досягнень особистості на певних вікових етапах. Система допрофесійної підготовки в контексті соціально-професійної орієнтації старшокласників в умовах профільного освітнього середовища дає змогу сформувати не лише когнітивну складову психологічної сфери особистості, а й операційно-технологічну, мо-

тиваційну, етичну, соціальну, поведінкову, що забезпечить їй високий рівень самоорганізації та самоуправління в процесі життя та професійної діяльності.

Висновки та перспективи останніх досліджень. У сучасних соціально-економічних умовах особистості, суспільству та державі потрібні системні процеси на ринку праці, спрямовані на реалізацію загальнолюдських цінностей і технологій матеріального та нематеріального виробництва. У зв'язку з цим науковці та практики мають розробити та впровадити в життя диференційовану тривірневу модель здійснення навчально-виховного процесу в системі загальної середньої освіти для учнів від 14 до 17 років. Одним із ключових завдань упровадження моделі є спрямування учнів на навчання у ВНЗ III–IV рівнів акредитації; ВНЗ I–II рівнів акредитації; заклади освіти на рівні надання робітничих кваліфікацій з правом продовження навчання у ВНЗ шляхом коригування особистісних професійних установок. У процесі допрофесійної підготовки потрібно надати учневі можливість сформулювати на обраному освітньому рівні конкурентоспроможні на ринку праці компетентності.

Такий підхід розв'яже одне з ключових завдань шкільного навчання і виховання – підвищення продуктивності праці з позицій громадянського і морального виховання. Очевидно, що актуальною потребою сучасної школи є реалізація принципу зв'язку трудового виховання з моральним, який має закономірність: «За правильно створених умов фізична праця позитивно впливає на особистість вихованця, розкриває в нього позитивні риси й властивості, формує якості та цінності, сприяє вихованню міцнішої дисципліни». У зв'язку з цим потрібно використати досвід тих фахівців, які знають проблему глибше, бачать істотні шляхи її вирішення, а отже, усвідомлюють необхідні зв'язки й відношення.

Використані джерела

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1991. – 479 с.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2012. – 192 с. – С. 56–57.
3. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія / І. А. Зязюн. – К. ; Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с. – С. 438–450.
4. Ionova O. M. The formation of person's health: experience of Waldorf School // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2013, vol. 10, pp. 35–40. doi:10.6084/m9.figshare.775337.
5. Кремень В. Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму : монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн ; Національна академія педагогічних наук України. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 368 с.
6. Макаренко А. С. Школа жизни, труда, воспитания : учеб. кн. по истории, теории и практике воспитания. Ч. 1: Деловые и личные письма, статьи 1921–1928 гг. / А. С. Макаренко ; сост. и коммент. А. А. Фролов, Е. Ю. Илалтдинова. – Н. Новгород : Волго-Вятская академия гос. службы, 2007. – 361 с.
7. Піддячий В. М. Обґрунтування змісту культурологічної підготовки майбутнього педагога. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2015. – № 1–2. – С. 52–58.
8. Піддячий М. І. Соціально-професійна орієнтація учнів : навч.-метод. посіб. / М. І. Піддячий. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 104 с.

References

1. Vygotsky L. S. Pedagogicheskaja psihologija [Educational psychology] / L. S. Vygotskij. – M. : Pedagogika, 1991. – 479 s.
2. Honcharenko S. U. Pedagogichni zakony, zakonornosti, pryntsyipy. Suchasne tлумachennya [Pedagogics legislation, regularities and, principles. Modern interpretation] / S. U. Honcharenko. – Rivne : Volyns'ki oberehy, 2012. – 192 s. – S. 56–57.
3. Zyazyun I. A. Filosofiya pedahohichnoyi diyi : monohrafiya [Philosophy of teacher action : monograph] / I. A. Zyazyun. – K. ; Cherkasy : ChNU imeni Bohdana Khmel'nyts'koho, 2008. – 608 s. – S. 438–450.
4. Ionova O. M. The formation of person's health: experience of Waldorf School // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2013, vol.10, pp. 35–40. doi:10.6084/m9.figshare.775337.

5. Kremen V. H. Synerhetyka v osviti: kontekst lyudynotsentryzmu : monohrafiya [Synergy in education: the context of Latinoamerica : monograph] / V. H. Kremen', V. V. Il'yin; Natsional'na akademiya pedahohichnykh nauk Ukrainy. – K. : Pedahohichna dumka, 2012. – 368 s.
6. Makarenko A. S. Shkola zhizni, truda, vospitaniya: ucheb. kn. po istorii, teorii i praktike vospitaniya. Ch. 1: Delovye i lichnye pis'ma, stat'i 1921–1928 gg. [School of life, labour, education: textbook. Books about the history, theory and practice of education. Part 1: Business and personal letters, articles 1921–1928] / A. S. Makarenko ; sost. i koment. A. A. Frolov, E. Ju. Ilaltdinova. – N. Novgorod : Volgo-Vjatskaja akademiya gos. sluzhby, 2007. – 361 s.
7. Piddiachyi V. M. Obgruntuvannya zmistu kulturolohichnoi pidhotovky maibutnoho pedahoha. Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. – 2015. – N 1–2. – S. 52–58.
8. Piddiachyi M. I. Sotsialno-profesiina oriiantatsiia uchniv : navch.-metod. posib. / M. I. Piddiachyi. – K. : Pedahohichna dumka, 2012. – 104 s.

Поддячий Н. И.

ДОПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА СТАРШЕКЛАСНИКОВ В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ

В статье обосновано: необходимость расширения многогранного жизненного пространства для формирования психологического опыта с помощью системы допрофессиональной подготовки старшеклассников; ценностные приоритеты в личностном и общественном измерениях; необходимость создания условий для системного использования полученных знаний в деятельности; подходы к формированию содержания образования и организации учебно-воспитательного процесса в заведениях системы общего среднего образования; составляющие содержания допрофессиональной подготовки в контексте социально-профессиональной ориентации и требований к подготовке личности на этапах возрастного развития; подготовку достаточного количества специалистов, способных развивать жизненное пространство в условиях взаимодействия с объектами труда.

Ключевые слова: способности; компетентность; производительность; развитие; самореализация; сознание; социализация.

Piddiachyi M.

PROFESSIONAL TRAINING HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CONTEXT OF SOCIO-PROFESSIONAL ORIENTATION

The article substantiates: the need to expand multifaceted living space for the formation of psychological experience with the help of pre-professional training of high school students; value priorities in the personal and social dimensions; tackling the systematic use of acquired knowledge; approaches to formation of educational content and organization of educational process in institutions of general secondary education; component content of pre-professional training in the context of socio-professional orientation and training requirements for individual stages of age; training a sufficient number of specialists able to build living space in terms of interaction with the objects of labor.

Scientific substantiation of ways of pre-professional training are essential to resolve the contradictions between: the social order of the individual quality training and competitive in the labor market and insufficient preparation for its real social and professional interactions in rapidly changing globalized environment of living space.

The level of satisfaction of needs of the individual and of society depends on the socio-directed professional education content and dynamics of individual academic achievements in certain age stages. Pre-professional training system allows you to create not only a cognitive psychological component of a personality, but also operational and technological, motivational, ethical, social, behavioral, ensuring it a high level of self during life and professional activities.

Keywords: abilities; competence; productivity; development; self-realization; consciousness; socialization.